

De Redactie, die mij om dit artikel vroeg, zal ondanks zijn voorliefde voor de techniek wel gevoelen, dat ik zeer onvolledig zou zijn, indien ik alleen op die zijde van de arbeidersbescherming het licht liet vallen en niet op het hoofddoel, dat de werkers moet inspireren.

Ik kan daarbij geen weerstand bieden aan de verleiding om, hoe kort dan ook, een vergelijking te maken tussen het leven der arbeiders aan het begin en aan het einde van deze halve eeuw.

Toen voor de arbeiders van 6 tot 80 jaar een onbegrensde arbeidsdag, die normaal 12 uur was, met veel zondags- en nachtarbeid in fabrieken en werkplaatsen, waarin comfort, veiligheid en hygiëne zeer dikwijls alles te wensen overlieten.

Nu arbeidsverbod voor kinderen beneden veertien jaren, 8½-urige arbeidsdag met vrije Zaterdagmiddag, zover mogelijk beperkte nacht- en zondagsarbeid, werklokalen, arbeidsmethoden en werktuigen berekend op veiligheid en gezondheid.

Op de Arbeidswet en de Veiligheidswet als gangmakers zijn de sociale verzekeringswetten gevolgd, van welke vooral de Ongevallenwet een stuk sociaal onrecht heeft doen verdwijnen. Betekende tevoren een ernstig bedrijfsongeval vaak blijvende armoede voor een geheel gezin, nu wordt dat risico door het bedrijf gedragen en is de getroffen verzekerd voor geneeskundige hulp en een geldelijke uitkering, eventueel levenslange invaliditeitsrente en weduwenrente.

In deze halve eeuw heeft ook de zorg voor de volkshuisvesting grote vorderingen gemaakt en ontwikkelden zich, vooral in de grote gemeenten, gezondheidsdiensten, die met de staatsorganen op dit gebied en particuliere lichamen veel tot stand brachten in het belang van de volksgezondheid.

Dit alles bij elkaar, gesteund door en steunend het organisatorisch streven in de vrije maatschappij, heeft aan de gehele arbeidende bevolking een levensverrijking doen deelachtig worden, die . . . met schaamte doet terugdenken aan de misstanden, waaronder een vorig geslacht leefde en deed leven.

Voor wat de Arbeidsinspectie betreft, is dit voorlopig resultaat alleen bereikt kunnen worden door een voortdurende uitbreiding en organisatie in verband met de behoeften en de mogelijkheden. Van beslissende invloed in een critiek tijdperk is daarop geweest de reorganisatie, die Minister TALMA opdroeg aan ir. H. A. VAN IJSSSELSTEIJN, die met de eminente bijstand van ir. Is. P. DE VOÛYS van een onsamenhangende groep inspecties een goed georganiseerd geheel heeft gemaakt met een centrale leiding, grote bevoegdheden en verantwoordelijkheid bij de districtshoofden en wetenschappelijke specialisten bij de leiding en ter assistentie in de districten.

In de districten worden de hoofdinspecteurs behalve door een inspecteur, bijgestaan door 3 categoriën ambtenaren. De inspectrices, de technische ambtenaren en de opzichters en controleurs.

De inspectrices vinden werk in overvloed in de bijzondere zorg, die vrouwen en meisjes van node hebben, een deel van het werk, waarvoor niet minder inzicht en ervaring nodig is dan voor de overige delen.

De technische ambtenaren zijn voornamelijk belast met het toezicht op de veiligheid en de hygiëne, doch dank hun veeljarige ervaring verriichten zij ook veel ander werk, o.a. sociale en economische enquêtes.

De Controleurs van den Arbeid komen, evenals de Opzichters, voort uit de kringen der arbeiders. Zij versterken het contact tussen inspectie en arbeiders en nemen deel aan de controle op de naleving van de Arbeidswet, de Huisarbeitswet en andere wetten, waarvoor geen speciale technische kennis nodig is.

Over de medici werd boven reeds gesproken. Zij behoren tot de Centrale Dienst, doch hebben over het land ver-

spreide standplaatsen. Thans zijn onder de leiding van den Medischen Adviseur 4 geneeskundigen werkzaam. Hun dagelijks werk bestaat in hoofdzaak uit de wettelijk verplichte keuringen van jeugdige personen en vrouwen voor bepaalde min of meer schadelijke beroepen, van mannen voor het beroep van steenhouwer en vele andere, uit het onderzoeken van gevallen van beroepsziekten, uit het geven en controleren van cursussen in Eerste Hulp bij Ongevallen en in het samenwerken met de districtshoofden bij het bevorderen van de arbeidshygiëne.

Een onmisbare veelomvattende hulp van buiten wordt verleend door de verschillende politiecorpsen, die een groot deel van de controle op de werktijden op zich nemen. De omvangrijke administratieve hulpmiddelen bij deze controle zijn mogelijk geworden door de medewerking van P.T.T. (arbeidslijsten) en van de gemeentesecretariën (arbeidskaarten).

Aan dit gouden jubileum is kort geleden voorafgegaan het zilveren jubileum van de Stuwadoorswet, die de Havenarbeidsinspectie heeft doen ontstaan. In die 25 jaren is ook daar een grote evolutie in de arbeidstoestanden te zien. De onveiligheid en onmenselijk lange werktijden in het begin van deze eeuw lijken voor de mensen van deze tijd ongelooflijk.

Wie beseft, hoeveel werk, strijd, geduld en toewijding nodig is geweest om het althans voor de industrie, het bouwvak, de havenarbeid, de winkels en enkele andere bedrijven, zover te brengen als we thans zijn en die tevens begrijpt, dat de wereld mogelijkheden biedt om stoffelijk, geestelijk en cultureel het levenspeil onzer arbeiders voortdurend hoger te doen stijgen, die moet de overtuiging krijgen, dat de Arbeidsinspectie nog voor een grote taak staat, die aan zijn dienaren steeds hoger eisen zal stellen.

Tegenslagen bij gelaschte Vierendeelbruggen in België.

In België is men na de instorting van de brug over het Albertkanaal bij Hasselt¹⁾ thans wederom verontrust door de schade, welke in de vorstperiode van dezen winter bij andere gelaschte Vierendeelbruggen is ontstaan.

De Belgische Minister van Openbare Werken, MONTAGNE, heeft op 1 Februari l.l. in de Kamer van Afgevaardigden een verklaring hierover afgelegd, waaraan het volgende is ontleend.

Na de instorting van de brug te Hasselt op 14 Maart 1938 is een commissie van onderzoek naar de oorzaken van dit ongeval ingesteld, welke op het tijdstip, dat de verklaring werd gegeven, nog geen conclusies had geformuleerd. Na dit ongeval zijn de gelaschte bruggen aan talrijke onderzoeken van verschillende aard onderworpen, waarbij eenige bruggen gebreken bleken te vertoonen. Herstellingen en versterkingen zijn uitgevoerd.

Op 16 Januari l.l. zijn scheuren opgetreden in de brug van Herenthals-Oolen over het Albertkanaal. Deze brug, waarover een tramlijn ligt, behoorde tot die, welke reeds hersteld waren. Zij wordt thans gestut. Voetgangersverkeer zal er spoedig weer op toegelaten kunnen worden.

Op 22 Januari l.l. is de brug van Kaulille over het Maas-Scheldekanaal op verschillende plaatsen gescheurd. Deze brug maakt deel uit van een groep van acht in serie vervaardigde bruggen. Deze bruggen, waarvan niet vermoed werd, dat zij gebreken hadden, zouden eerst na die over het Albertkanaal aan de beurt komen voor onderzoek.

Bij beide bruggen zijn de scheuren opgetreden bij hevige koude en plotselinge temperatuurverandering.

Naar aanleiding van dagbladberichten over de trambrug

¹⁾ Zie *De Ingenieur* 1938, n°. 42, blz. B. 199 en 1939, n°. 23, blz. B. 103.

van Eysden heeft de Minister nog medegedeeld, dat deze laatste buiten gebruik is gesteld, omdat zij, in het mijnzakkingsgebied liggende, gedaald is en weer over 2.50 m moet worden omhooggebracht. Hier wordt een hulpbrug gelegd tijdens de uitvoering van het werk.

De Minister heeft gewezen op het zorgwekkende probleem, dat de talrijke gelaschte bruggen over het Kempensch kanaal en het Albertkanaal vormen, zoolang de technici nog niet met zekerheid de oorzaak van de ongevallen weten aan te wijzen. H.

Enkele aspecten van het orderingsvraagstuk.

Korte inhoud van de te houden voordracht door
ir. M. H. EKKER op 2 Maart 1940 voor de Afdeling
Technische Economie van het Kon. Instituut.

A. Methode van bestudeering.

1e. Bij de behandeling van het orderingsvraagstuk zal men niet mogen volstaan met het ontwerpen en ter uitvoering aanbevelen van een orderingsplan, hoe ideaal dit plan ook moge zijn of lijken.

2e. Aan de behandeling van de ordening zelve zal integendeel o.m. vooraf moeten gaan:

a. het opstellen van (minimum-)eischen, welke wij aan een aanvaardbare samenleving moeten stellen;

b. een bestudeering van de vraag of, en zoo ja, onder welke voorwaarden, een vrije maatschappij aan deze eischen zal voldoen;

c. het onderkennen van de symptomen in onze tegenwoordige, ten deele gebonden, maatschappij, welke wij onaanvaardbaar oordeelen in een goede samenleving;

d. een onderzoek naar de oorzaken van deze symptomen, met name van de vraag of deze oorzaken gezocht moeten worden in de gedeeltelijke ordening onzer maatschappij, in het niet vervuld zijn van de voorwaarden voor een vrije maatschappij of in beide.

3e. Komt men door het hierboven bedoelde onderzoek tot de conclusie,

a. dat de gebreken onzer maatschappij van zeer ernstigen aard zijn en

b. dat de voorwaarden voor een vrije maatschappij niet aanwezig zijn noch ook redelijkerwijze vervuld kunnen worden,

dan, maar ook eerst dan, heeft het zin een onderzoek in te stellen naar de meest doelmatige ordening. De conclusie, dat ordening noodzakelijk of zelfs maar gewenscht is, mag ook thans nog niet getrokken worden; (zie hierna onder 5e.).

4e. Ordening mag niet bestaan in de incidenteele bestrijding der gesignaleerde tekortkomingen; zij moet integendeel direct en doelbewust gericht zijn op het vervullen van de gestelde eischen en dus op uitschakeling van de oorzaken, waaruit die tekortkomingen zijn ontstaan. Zij zal voorts, indien eenigszins mogelijk, verwezenlijkt moeten kunnen worden door evolutie van onze tegenwoordige maatschappij en dus niet door revolutie. Zij zal bovendien en vooral de individuele vrijheid zoo weinig mogelijk mogen aantasten.

5e. Heeft men langs dezen weg de beste basis voor een geordende maatschappij gevonden, dan zal men tenslotte, voordat men naar verwezenlijking dezer ordening gaat streven, de nadeelen daarvan, met name de inperking der individuele vrijheid moeten afwegen tegen de bezwaren, welke onze huidige maatschappij aankleven.

B. Uitwerking.

1e. Aan een goede maatschappij mag men uit economisch oogpunt den eisch stellen, dat met de haar ter beschikking staande productieve krachten een zoo groot mogelijke totale behoeftebevrediging verkregen wordt en dat de verdeling dezer behoeftebevrediging uit ethisch oogpunt aanvaardbaar is. De eerste eisch kan a.v. worden gesplitst:

a. zoo volledig mogelijk gebruik van alle beschikbare productieve krachten;

b. geen gebruik van deze krachten voor onproductieve doeleinden;

c. zoo doelmatig mogelijk gebruik van deze krachten, zoolwat de (verticale) verdeling betreft tusschen productie van consumptiegoederen en vergrooting van het productie-apparaat als wat de (horizontale) verdeling aangaat over verschillende productietakken.

2e. In een vrije maatschappij wordt de aanwending der productieve krachten geregeld door de vrije prijsvorming. De principiele voorwaarde voor een vrije maatschappij is het samenvallen van het individuele belang met het algemeene belang. Deze voorwaarde zal niet worden vervuld, zoodra de productie geschiedt met inschakeling van vaste productie-installaties.

3e. Als onaanvaardbare symptomen in onze maatschappij signaleeren wij in hoofdzaak:

a. het ongebruikt blijven van een belangrijk deel van de beschikbare productieve krachten, zoolwat van de arbeidskrachten als van de capaciteit der productie-installaties, met daarnaast talloze onbevredigde behoeften;

b. de periodieke vergroting van dezen leegloop als gevolg van de conjunctuurschommelingen;

c. het ondoelmatig gebruik van productieve krachten, in het bijzonder de steeds voortschrijdende verplaatsing van het zwaartepunt bij de aanwending dezer krachten van de productie naar de distributie.

4e. De oorzaken voor deze symptomen vinden wij in:

a. de inschakeling in het productieproces van steeds belangrijker vaste productie-installaties, met als gevolg toename van het vaste element in de productiecosten;

b. ten deele als gevolg van sub a een zoodanige verdeling van het totale inkomen, dat het op consumptieve vraag gerichte deel daarvan relatief te klein is.

5e. Deze oorzaken hebben tot onmiddellijk gevolg, dat het natuurlijke zuigproces, waarbij de productieve krachten door de consumptieve behoeften worden opgezogen, plaats heeft gemaakt voor een onnatuurlijk persproces. Gevolg hiervan zijn weer de onder 3e genoemde symptomen.

6e. Deze gesignaleerde gebreken onzer maatschappij zijn derhalve niet het gevolg harer gedeeltelijke ordening, terwijl zij in een vrije maatschappij slechts zouden kunnen worden vermeden, indien werd afgezien van alle productie met inschakeling van vaste installaties, dus van alle omwegproductie. Dit nu zou niet alleen praktisch onmogelijk zijn, maar bovendien slechts door dwang en dus niet in een vrije maatschappij doorgevoerd kunnen worden.

7e. De bedoelde tekortkomingen zouden kunnen worden opgeheven door een ordening, waarin:

a. de beslissingen over kapitaalinvestaties worden gelegd in handen van personen, organen of instanties, die zich uitsluitend laten leiden door het algemeene belang, dat dus in de plaats treedt van het individuele winststreven als richtsnoer;

b. de prijsvorming van consumptiegoederen wordt gebaseerd op volledig gebruik der beschikbare productiecapaciteit, tenzij bij dit volledig gebruik de prijs zou dalen beneden de variabele kosten, in welk geval deze als basis dienen;

c. het surplus van opbrengst boven variabele kosten plus redelijke winst aan de gemeenschap komt, die dit surplus, zoo noodig aangevuld door belastingen, besteedt voor uitbouw der productiecapaciteit.

8e. In de aldus gedachte ordening wordt dus:

a. de vrijheid van besteding van het individuele inkomen niet aangetast;

b. de prijsvorming van consumptiegoederen wel aan regels gebonden, maar niet planmatig geleid;

c. de uitbreiding van het productie-apparaat daarentegen wel planmatig geleid, zoolwat betreft den totalen omvang waarmede, als wat de richting, waarin deze uitbreiding plaats heeft.

9e. Wat de rente betreft, deze zou in de ontworpen ordening: